

Handläggare
Hellstrand Eva

Datum
2016-02-01

Diarienummer
AMN-2015-0392

Arbetsmarknadsnämnden

Rätt till behörighetsgivande utbildning inom komvux – remiss från utbildningsdepartementet (Ds 2015:60)

Förslag till beslut

Arbetsmarknadsnämnden föreslås besluta

att avge yttrande till utbildningsdepartementet enligt upprättat förslag.

Sammanfattning

Uppsala kommun har getts möjlighet att svara på remissen Rätt till behörighetsgivande utbildning inom komvux, en departementspromemoria från Utbildningsdepartementet (Ds 2015:60). Arbetsmarknadsnämnden som är ansvarig för kommunens vuxenutbildning har fått i uppgift att besvara remissen. Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2017.

Arbetsmarknadsnämnden ser i huvudsak positivt på förslagen i remissen. Det är i linje med nämndens uppdrag att ge möjligheter för personer att även senare i livet få chans till vidareutbildning och karriärväxling. I promemorian finns dock oklarheter kring konsekvenserna av vissa förslag och vilka ekonomiska effekter dessa förslag får på lokal nivå.

Ärendet

I promemorian föreslås en utökad rätt till komvux på gymnasial nivå för att ge individer behörighet till högskola och yrkeshögskola. I urvalet till komvux på gymnasial nivå föreslås förändringar som berör personer med längre utbildning liksom personer med svag ställning på arbetsmarknaden. Förslag i remissen berör även uppdrag till Statens skolverk att inrätta en nationell betygsdatabas.

Sammantaget ser Uppsala kommun positivt på förslagen att öka individens möjligheter till behörighet till eftergymnasial utbildning på yrkeshögskola och högskola. Det finns dock en osäkerhet i vilka ekonomiska effekter förslagen med utökad rättighetsutbildning för behörighet till högskola och yrkeshögskola får för kommunen och i vilken mån staten kommer att finansiera förslagen fullt ut. Det uppges i promemorian att kostnaderna för reformen bör ersättas av staten fullt ut enligt den så kallade kommunala finansieringsprincipen. Dock kvarstår en osäkerhet i beräkningarna som handlar om den tillströmning av elever till redan befintliga rättighetsutbildningar (grundläggande komvux och

sfi) som finns idag bl a beroende på ökningen av antal asylsökande. Det kan finnas en risk att det kommunala finansieringsutrymmet inom vuxenutbildningen krymper framöver.

Arbetsmarknadsförvaltningen

Lena Winterbom
Direktör

Handläggare
Eva Hellstrand

Datum
2016-02-02
2016-02-17 (rev)

Diarienummer
AMN 2015-0392

Förslag

Utbildningsdepartementet

Svar på remiss - Rätt till behörighetsgivande utbildning inom komvux (Ds 2015:60)

Sammanfattning

Uppsala kommun har getts möjlighet att svara på remissen Rätt till behörighetsgivande utbildning inom komvux, en departementspromemoria från Utbildningsdepartementet (Ds 2015:60). Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2017. Arbetsmarknadsnämnden som är ansvarig för kommunens vuxenutbildning har fått i uppgift att besvara remissen.

Arbetsmarknadsnämnden ser i huvudsak positivt på förslagen i remissen. Det är i linje med nämndens uppdrag att ge möjligheter för personer att även senare i livet få chans till vidareutbildning och karriärväxling. I promemorian finns dock oklarheter kring konsekvenserna av vissa förslag och vilka ekonomiska effekter dessa förslag får på lokal nivå. Uppsala kommun ser det som viktigt att finansieringen är tryggad även utifrån den totala ökningen av elever som förväntas inom de befintliga rättighetsutbildningarna - utbildning i svenska för invandrare och grundläggande vuxenutbildning. Förslagen kommenteras nedan i den ordning de behandlas i promemorian.

Förslag 1 – Rätt till komvux i syfte att uppnå grundläggande behörighet

Alla vuxna som är behöriga att delta i komvux på gymnasial nivå och som saknar grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå eller till utbildning inom yrkes-högskolan ska ha rätt att delta i komvux på gymnasial nivå i syfte att uppnå en sådan behörighet.

En möjlighet till komplettering av studier på komvux för att uppnå grundläggande behörighet till högskolan eller yrkeshögskolan ges redan idag i Uppsala kommun. Här behöver dock observeras de ekonomiska konsekvenser som den vidgade skyldigheten kan ge. Med dagens förväntade ökning av efterfrågan på studier inom kommunal vuxenutbildning med bakgrund i större krav på utbildad arbetskraft och senare tids ökade mottagning av asylsökande riskerar kommunens finansiella utrymme att begränsas. Även om staten enligt förslagen ska kompensera kommunerna fullt ut för reformen så bygger antagandena i promemorian på att antalet elever inte kommer att öka annat än marginellt till följd av den föreslagna rättigheten. Någon hänsyn till en totalt större efterfrågan utifrån konsekvenserna av kommunernas mottagande av

asylsökande under hösten har inte kunnat tas med i beräkningen enligt uppgift från utbildningsdepartementet.

Förslag 2 – rätt till komvux i syfte att uppnå särskild behörighet eller särskilda förkunskaper

Alla vuxna som är behöriga att delta i komvux på gymnasial nivå och som har uppnått grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå och som vänder sig till nybörjare ska ha rätt att delta i komvux på gymnasial nivå i syfte att uppnå särskild behörighet till sådan högskoleutbildning. Den som har uppnått såväl grundläggande som särskild behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå och som vänder sig till nybörjare ska ha rätt att delta i komvux på gymnasial nivå i syfte att uppnå annan särskild behörighet till sådan högskoleutbildning.

Alla vuxna som är behöriga att delta i komvux på gymnasial nivå och som har uppnått grundläggande behörighet till utbildning inom yrkeshögskolan ska ha rätt att delta i komvux på gymnasial nivå i syfte att uppfylla uppställda krav på särskilda förkunskaper för utbildning inom yrkeshögskolan. Den som har uppnått grundläggande behörighet till utbildning inom yrkeshögskolan och som uppfyller uppställda krav på särskilda förkunskaper för sådan utbildning ska ha rätt att delta i komvux på gymnasial nivå i syfte att uppfylla uppställda krav på andra särskilda förkunskaper för utbildning inom yrkeshögskolan.

Den som har rätt att delta i komvux på gymnasial nivå ska kunna gå utbildningen i en annan kommun än sin hemkommun eller ett landsting, om utbildningen finns där och inte erbjuds av hemkommunen. I ett sådant fall ska hemkommunen ersätta den mottagande kommunens kostnader.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilka kurser som omfattas av rätten att delta i komvux på gymnasial nivå i syfte att uppnå särskild behörighet eller särskilda förkunskaper. Myndigheten för yrkeshögskolan ska få meddela ytterligare föreskrifter om vilka kurser som omfattas av rätten att delta i komvux på gymnasial nivå i syfte att uppfylla uppställda krav på särskilda förkunskaper för utbildning inom yrkeshögskolan.

Det finns möjligheter redan idag för en sökande som har grundläggande behörighet att få läsa in det som krävs för särskild behörighet inom komvux i Uppsala. Tex erbjuds det naturvetenskapliga basåret för personer som har en examen från samhällsprogrammet och vill bli läkare. Däremot tillåts idag ingen sökande att läsa in motsvarande en hel eller en större del av en gymnasieutbildning om personen redan har en gymnasieutbildning Exempelvis är det inte möjligt för en person med en högskoleförberedande examen att läsa in de kurser som saknas i vård- och omsorgsprogrammet för att kunna bli undersköterska. Det innebär på samma sätt med ett annat exempel för yrkeshögskolan att en person som vill gå yrkeshögskoleutbildningen Specialiserad undersköterska i demensvård inte får läsa in de särskilda förkunskaperna motsvarande gymnasiets vård- och omsorgsprogram om personen redan har en annan avslutad gymnasieutbildning

Som framgår i förslaget ska regeringen eller den myndighet som regeringen utser återkomma med föreskrifter om vilka kurser som avses för att kunna läsa in en särskild behörighet eller skaffa särskilda förkunskaper till yrkeshögskolan. Vid kontakter med utbildningsdepartementet sägs att avsikten med förslaget inte är att ge möjlighet till en så pass utvidgad rätt som att

kunna läsa in mer eller mindre en helt ny gymnasieutbildning. För individen och för att exempelvis trygga kompetensbehoven på arbetsmarknaden, inte minst inom vård- och omsorgssektorn, skulle möjligheten att kunna göra en sådan yrkesväxling vara önskvärd. Dock behöver i så fall den statliga finansieringen tryggas fullt ut.

Förutom att kunna läsa in särskild behörighet till högskola eller skaffa särskilda förkunskapskrav till yrkeshögskolan för en person med grundläggande behörighet ger förslaget även möjlighet till personer som redan uppnått särskild behörighet att få läsa in motsvarande särskilda krav till *en annan utbildning* inom högskola eller yrkeshögskola. I Uppsala finns dessa möjligheter även idag. Har den som söker träffat en studie- och yrkesvägledare och det framgår tydligt i den individuella studieplanen att personen har bytt inriktning prioriteras denna sökande som alla andra som söker kurser för särskild behörighet. Som beskrivits ovan är det dock möjligt att genom att göra det till en rättighetsutbildning kommer det framöver inte vara möjligt att göra besparingar på detta område vid behov.

När det gäller förslaget att den som har rätt att delta i komvux på gymnasial nivå även ska kunna gå utbildningen i en annan kommun ser arbetsmarknadsnämnden det som positivt ifall det handlar om utbildningar i regionen. Möjligen finns en risk för ökade interkommunala kostnader beroende på vilka kurser som kommer att omfattas i rättigheten att behörighetskomplettera. För individen blir kanske ibland den enda lösningen att studera på distans, vilket inte är en studieform som passar för alla.

Förslag 3 – uppdrag att utreda förkunskapskrav inom yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan ska få i uppdrag att utreda vilka kurser som bör ingå i en rätt att delta i komvux på gymnasial nivå i syfte att uppfylla uppställda krav på särskilda förkunskaper för utbildning inom yrkeshögskolan.

Arbetsmarknadsnämnden ser det som positivt att YH-myndigheten får i uppdrag att utreda vilka kurser som bör ingå i rätten att studera på komvux för att nå särskilda förkunskapskrav för utbildning inom yrkeshögskolan. Det underlättar både för kommunens antagning och för individen.

Förslag 4 – kommunernas skyldighet att erbjuda utbildning

Om grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå eller utbildning inom yrkeshögskolan kan uppnås genom olika utbildningar, ska hemkommunen bestämma vilken av utbildningarna som den ska erbjuda. Kommunen ska vid erbjudandet av sådan utbildning utgå från den vuxnes behov av särskild behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå och som vänder sig till nybörjare eller av särskilda förkunskaper för utbildning inom yrkeshögskolan. Kommunen ska också så långt som möjligt beakta den vuxnes önskemål, tidigare utbildning och arbetslivserfarenhet.

Arbetsmarknadsnämnden instämmer i vikten av att kommunen får bestämma vilken av behörighetsgivande utbildningar individen ska erbjudas i fall då det finns flera möjliga

utbildningsvägar. Det kommer samtidigt att krävas ett regionalt samarbete kring utbildningsutbud för att uppfylla kravet att så långt som möjligt beakta den vuxnes önskemål, tidigare utbildning och arbetslivserfarenhet. Samarbete och samverkan kring kursutbud i regionen kommer fortsättningsvis heller ändå inte att lösa alla problem. Även i ett län som Uppsala kan avstånden mellan norra länets kommuner och Uppsalas större kursutbud upplevas som långt för individen. Troligen skulle fler distanskurser genomföras om förslaget blir verklighet, vilket som tidigare nämnts inte alltid är optimalt för eleven.

Förslag 5 – urvalet till komvux ändras

Bestämmelserna i förordningen om vuxenutbildning om urval när det gäller komvux på gymnasial nivå ska utökas till att även omfatta sökande med längre tidigare utbildning. Vidare ska även individer med en svag ställning på arbetsmarknaden prioriteras vid urvalet.

Det är oklart hur stor effekt förslaget om denna förändring i förordningen får för Uppsala kommun eftersom det övergripande målet enligt skollagen, att de som har minst utbildning ska prioriteras i antagningen till komvux, föreslås gälla fortsättningsvis. Frågan är därför hur många som kommer att kunna antas med en längre tidigare utbildning. Skillnaden med förslaget är enbart att bestämmelser om sökande som oavsett tidigare utbildning har en svag ställning på arbetsmarknaden tas med som en urvalsgrund. Eventuellt finns snarare en risk att många kommuner bara kommer att kunna erbjuda rättighetsstyrd utbildning, vilket gör att behovet av prioritering i urvalet minskar. Klart är att studie- och yrkesvägledningen kommer att få en ökad betydelse kring de individuella valen och vägledningen kommer att behöva ges utifrån en bredare bedömning.

Förslag 6 – förstudie om en betygsdatabas

Statens skolverk ska få i uppdrag att göra en förstudie om en databas för registrering av uppgifter om betyg och gymnasieexamen. Skolverket ska även få i uppdrag att utreda om andra uppgifter bör registreras i databasen och vilka som ska ges tillgång till uppgifterna. Uppdraget ska genomföras efter samråd med Universitets- och högskolerådet, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen samt Sveriges Kommuner och Landsting.

Arbetsmarknadsnämnden ser positivt på förslaget och välkomnar möjligheterna till säkrare bedömningar av individers rätt till behörighetsgivande studier. För studie- och yrkesvägledningen är det viktigt att också uppgifter om betyg från grundskolan och utbildning i svenska för invandrare ingår i databasen.

Förslag 7 – ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Ändringarna i skollagen, förordningen om yrkeshögskolan och förordningen om vuxenutbildning ska träda i kraft den 1 januari 2017. De nya bestämmelserna i skollagen om rätt till utbildning inom komvux på gymnasial nivå och i förordningen om vuxenutbildning om urval ska tillämpas första

gången på kurser och gymnasiearbeten som påbörjas efter ikraftträdandet. Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för kurser och gymnasiearbeten som påbörjats före ikraftträdandet.

Förutom denna promemoria om rättighetsutbildning finns två ytterligare utredningar med förslag som berör vuxenutbildningen. Det handlar dels om yrkesprogramutredningen Välja yrke (SOU 2015:97) dels promemorian En stärkt yrkeshögskola – ett lyft för kunskap (Ds 2015:41). Ytterligare förändringar på området träder i kraft vid halvårsskiftet i och med riksdagens beslut om att anta propositionen Ökad individanpassning – en effektivare sfi och vuxenutbildning” (2014-15:85).

Det finns en risk med att flera förändringar inom vuxenutbildningen kommer samtidigt. Det kan vara svårt att överblicka vilka förslag som påverkas av varandra och vilka konsekvenser förändringarna får totalt sett. Frågan är därför om tidsplanen är rimlig med förutsättningar för kommunerna att anpassa verksamheten på ett bra och rättsäkert sätt och för Skolverket att kunna utöva sin stödjande roll.

Arbetsmarknadsnämnden

Ulrik Wärnsberg
Ordförande

Lotta von Wowern
Sekreterare